

Баб'як Г.П.,канд. геогр.наук, доцент,
Тернопільський національний економічний університет,**Шушпанов П.Г.,**канд. екон.наук, доцент,
Тернопільський національний економічний університет

Демографічні чинники формування та розвитку трудового потенціалу

Очевидно, що позитивні тенденції в економіці України неможливі без якісних змін в структурі трудового потенціалу. Тому демографічна компонента його формування набуває особливого значення. А розробка основ управління демографічними процесами є не лише теоретично, але й практично важливою державною проблемою.

Підвищена увага вчених до демографічних проблем є закономірною, оскільки в сучасних умовах розвитку економічної системи виникла глибока демографічна криза. Проблеми формування та розвитку трудового потенціалу стали об'єктом досліджень таких українських вчених, як Бандур С., Власюк А., Гнибіденко І., Долішній М., Злупко С., Куценко В., Лібанова Е., Онікієнко В., Пирожков С., Шаульська Л. та ін.

Демографічні чинники відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні та розвитку трудового потенціалу, особливо кількісних його параметрів. До цих чинників ми віднесемо насамперед процеси природного руху населення.

В Україні сформувалася тенденція до скорочення абсолютної чисельності народжених. Так, якщо в 1990 р. коефіцієнт народжуваності становив 12,6‰, то на початок 2014 р. – 11,1‰ [1]. Такі показники народжуваності негативно впливають на формування трудового потенціалу, оскільки чим менше новонароджених, тим менше молодого покоління, яке б змінило старше покоління.

Наступний чинник, який впливає одночасно і на природний рух населення, і на формування трудового потенціалу – смертність. Статистичні

дані свідчать про її постійне підвищення. Так, якщо в 1990 р. коефіцієнт смертності становив 12,1‰, то на початок 2014 р. – 14,6‰. Тобто, сьогодні в Україні число померлих перевищує число народжених (природний приріст населення -3,5‰, тоді, як в 1990 р. він становив 0,5‰) [1].

Неможливо не згадати тут також такі чинники як шлюбність та розлучуваність, оскільки вони впливають на народжуваність, яка, в свою чергу, визначає чисельність населення та його природний приріст.

Як свідчать статистичні дані, показник шлюбності в Україні змінювався з 9,3‰ у 1990 р. до 7,6‰ – на початок 2014 р. В свою чергу, показник розлучуваності становив відповідно 3,7‰ і 3,8‰ [1].

Це все є негативним чинником, що, в свою чергу, впливає на поглиблення демографічної кризи та подальшої депопуляції населення України (скорочення чисельності населення почалося в 1993 році і триває до сьогодні. В результаті, станом на 01.01.2014 р. чисельність населення становила 45426,2 тис. осіб проти 52244,1 тис. осіб у 1993 р.).

Поглибився в Україні також процес старіння населення. Так, якщо на початок 1994 р. особи у віці старшому за працездатний становили 22,4%, то на початок 2014 р. – 24,7%. Разом з тим, відбувається постійне зменшення частки осіб у віці молодшому за працездатний (21,9 проти 15,3%). Особи працездатного віку становили відповідно 55,7 і 60,0% [1]. Це призвело, в свою чергу, до збільшення демографічного та економічного навантаження особами непрацездатного віку на працездатний контингент.

Відповідні демографічні процеси сформували несприятливу з точки зору потреб сучасної економіки вікову структуру населення і є несприятливим чинником формування та розвитку трудового потенціалу України.

Література

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз (колективна монографія) /За ред. чл.-кор. НАНУ, д. е. н., проф. Е. М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 328 с.
3. Морщенок Т.С. Демографічні передумови формування трудового потенціалу /Морщенок Т.С. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua>.